

A- 52799

Eesti Arheoloogiaseltsi Teated 1992 (1)

Reports of the Estonian Archaeological Society 1992 (1)

STILUS

1

Toimetajad: Lembit Jaanits ja Valter Lang

Eesti Arheoloogiaselts

Tallinn 1992

2

TARTU ÜLICOOLI
RAAMATUKOGU

204354

Koostaja: Valter Lang
Kaane kujundus: Priit Herodes
Foto: Enno Väljal
Makett: a/s "HumP"
Trükitud: a/s "AGU-EMS"

© 1992 Eesti Arheoloogiaselts

EESSÕNA STILUSE 1. NUMBRILE

Eesti Arheoloogiaselts on saanud juba kahe aastaseks. Selle kahe aasta jooksul on toimunud palju kardinaalseid muutusi meie riigi ja ühiskonna elus. On saavutatud vabadus ja riiklik sõltumatus, naabruses on varisenud impeeriumid, kogu Euroopa on muutunud tundmatuseni. Ka me ise ei ole täna enam need, kes me olime kaks aastat tagasi. Et sotsialistlik majandus on langenud surmaeelsetesse krampidesse, siis on nii mõndagi meist haaranud ebakindluse tunne tuleviku ees. Me oleme langenud äraütlemata vaesusse, õigemini, meie ammune vaesus on tulnud kõigile nähtavaks. Laulva revolutsiooni ja uue ärkamisaja lootused on asendumas masendusega.

Ka Eesti Arheoloogiaselts peab oma kolmanda tegevusaasta künnisel tõdema, et hoopiski mitte kõik tema kunagised lootused pole täitunud. Kõige muu kõrval käib see ka Seltsi publitseerimistegevuse kohta. Kaks aastat tagasi kavandasime me vähemalt kolme väljaannete sarja. Kõigepealt *Toimetised*, mis olid mõeldud suurte artiklilogumike ja monograafiate avaldamiseks. Sellisena sobis hästi juba varem koostatud *Muinasaja teaduse* esimene number. Kahjuks on selle ilmumine veninud ja veninud, peamiselt majanduslike raskuste ja asjaajajate saamatuse tõttu. *Muinasaja teaduse* teise numbri jaoks on hakanud ka juba natuke materjali kogunema, kuid meie arheoloogide ahtrus, aga samuti finantsraskused ja inflatsioon võivad viia lausa meeletehetele. Just needsamad põhjused on saanud hauakiviks ka Seltsi *Aastaraamatule*, vähemalt alguses kavandatud kujul. Me saime küll aasta tagasi valmis *Aastaraamatu* esimese numbri käsikirja (u. 10 autoripoognat), kuid trükkida polnud seda kusagil (esialgsed kokkulepped ei pidanud vett) ning pealegi ei tulnud sunnootamisele kulunud aasta jooksul mitte ühtki lugu *Aastaraamatu* järgmise numbri jaoks. Ainus, mis siiani mingilgi määral regulaarselt on ilmunud, on väikesemahuline *Eesti Arheoloogiaseltsi Teataja*, kus on avaldatud infot Seltsi tegevuse kohta ning mitmesuguseid lühiaartikleid. Ent viimasel ajal on siingi tekkinud probleeme, eeskätt meeletult aeglustunud ilmumistsükli näol trükikojas "Bit".

Teataja koostaja ja toimetajana olen juba mõnda aega mõtteid kogunud selle kohta, kuidas muuta Seltsi kirjastustegevust tõhusamaks, st. operatiivsemaks, ökonoomsemaks ja sisult kaalukamaks. Selle mõttetöö tulemus on nüüd Teie ees. Arvestades meie majanduse kriisi seisundit ja arheoloogide vähest produktiivsust on ilmselt otstarbekas ühendada omavahel ideed Aastaraamatust, *Teatajast* ja mõningal määral ka *Toimetistest* ning hakata nende asemel välja andma üht perioodiliselt, ent (vähemalt esialgu) ebaregulaarselt ilmuvat sarja. See sari võiks kanda nimetust "Eesti Arheoloogiaseltsi Teated" ja ta koosneks vähemalt kahte laadi väljaannetest: *Teataja*-laadsetest, ent sisult ja mahult märksa kaalukamatest kogumikest ning lühimonograafiatest (mahuga mitte üle 5-6 autoripoogna). Seevastu mahukamad artiklikogumikud ja monograafiad - kui nad avaldatakse Seltsi kirjastusel - võiksid kuuluda *Toimetiste (Muinasaja teadus)* sarja.

Käesolev väljaanne, mille me ristasime *Stiluseks*, kuulub nende esimeste, *Teataja*-laadsete kogumike hulka, olles sisuliselt midagi vihkutena ilmuva *Aastaraamatu* ja senise *Teataja* vahepealset. Täna on seda veel raske öelda, mitu numbrit me aasta jooksul avaldada suudame, sest see sõltub väga paljudest teguritest, mille koosmõju on võimatu ette arvata. Kui ilmub üks number, on hea, kui kaks-kolm - veel parem. Küll aga tuleb rõhutada seda, et kõigepealt ja esmajoones sõltub väljaannete hulk meist kõigist endist, meie tahtlikkusest ja suutlikkusest kirjutada lugusid. Aga *Stilusele* sobivad lood võivad olla vägagi erinevad: teaduslikud artiklid, retsensioonid, mitmesugused ülevaated, seisukohavõtud jne.

Ja nüüd Te küsite lõpuks, et miks just *Stilus*? Stiilus oli väike teravaotsaline pulgake, millega muistsed roomlased kirjutasid vaha-tahvlitele. Ka Eestist on muinasaja lõpusajanditest teada mõned samalaadsed raudteravikud (neist üks ka meie kaanel), mille kohta on arvatud, et neid võidi kasutada kirjutamiseks (teistest tõlgendusvõimalustest ma siinkohal vaikin). Ladina *stilus* tähendab aga nii toda kirjapulka kui ka kirja, kirjutatut ning samuti väljenduslaadi, stiili. Niisiis väljendab *Stilus* kirjutamist muinasaegses vormis ja peaks seetõttu meile, muinasaja uurijatele, igati sobilik olema.

Stiluse esimene number sisaldab materjale, mis osalt olid kavandatud *Aastaraamatusse*, kuid jäid ilmunata. Nendeks on E. Tõnissoni, K. Jaanitsa ja V. Langi artiklid; V. Trummali ning M. Joalaidi ja A. Niinre lood on lisandunud hiljem. Nii *Stiluse* selles kui ka järgmistes

numbrites tahame me artiklid esitada kolmes jaos: teaduslikud artiklid (mahuga kuni 1,5 autoripoognat), retsensioonid ja ülevaated. Autoril tuleb oma artiklile lisada ka resümee inglise või saksa keeles, kõik käesoleva väljaande resümeeid on kirjutatud koostaja.

Valter Lang

Tallinnas, 15. jaanuaril 1992.